

KINH TẾ - XÃ HỘI**KINH TẾ CANADA NĂM 2009
VÀ TRIỂN VỌNG**

ThS. Lê Thị Thu
Viện Nghiên cứu Châu Mỹ

Canada là một trong những nền kinh tế thịnh vượng nhất thế giới, là thành viên của Tổ chức Hợp tác Phát triển Kinh tế (OECD) và thuộc nhóm tám quốc gia phát triển (G8). Hiện nay, kinh tế Canada liên kết chặt chẽ với kinh tế Mỹ cả về thể chế kinh tế thị trường lẫn mô hình sản xuất. Hơn thế nữa, Mỹ là đối tác thương mại lớn nhất của Canada. Chính vì vậy, cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới bắt nguồn từ Mỹ năm 2007 có tác động lớn đến nền kinh tế Canada. Bài viết này chủ yếu đề cập đến thực trạng kinh tế Canada năm 2009, triển vọng phát triển năm 2010 cũng như khả năng nhanh chóng phục hồi của đất nước trong thời kỳ khủng hoảng kinh tế.

Tăng trưởng GDP thực tế

Trong quý I/2009, nền kinh tế Canada đã suy giảm 6,1%, mức giảm lớn nhất kể từ năm 1961. Theo cơ quan thống kê Canada (StasCan), tình hình kinh tế Canada trong tháng 2 và tháng 3/2009 đã có dấu hiệu phục hồi, song tình trạng suy giảm vẫn phổ biến ở hầu hết các lĩnh vực kinh tế. Nguyên nhân chiếm tới một nửa tỷ lệ suy giảm trong quý I/2009 là do sự suy giảm của ngành chế tạo. Sản lượng của các nhà máy giảm 6,1% so với quý IV năm 2008, đây là mức

giảm tồi tệ nhất trong lịch sử, nguyên nhân chủ yếu là do các nhà máy chế tạo ô tô và phụ kiện phải cắt giảm mạnh sản lượng. Kết quả là giá trị của cả xuất khẩu và nhập khẩu đều giảm, trong đó xuất khẩu chạm mức giảm kỷ lục 30,4%. Các hoạt động đầu tư cũng giảm mạnh, được đánh giá là ngang với thời kỳ "đen tối" vào năm 1982, đồng thời các công ty đã giảm khoảng 11% chi tiêu đầu tư vào máy móc và thiết bị so với quý IV năm 2008, đặc biệt họ tập trung cắt giảm đầu tư mua máy công nghiệp, máy vi tính và các thiết bị văn phòng.

Các chỉ số tiêu dùng giảm mạnh khi người dân giảm chi tiêu đối với cả hàng hóa và dịch vụ, khiến mức cầu trong quý I/2009 giảm mạnh hơn quý IV/2008. Thu nhập bình quân lao động giảm 0,7%, trong khi số việc làm và giờ làm việc của người lao động đều chưa có dấu hiệu cải thiện.

Ngày 31/8/2009, Cơ quan thống kê Canada đã công bố số liệu cho thấy, tổng sản phẩm quốc nội (GDP) của quốc gia này đã giảm với tốc độ là 3,4% trong quý II. Giới phân tích cho rằng, Canada lâm vào suy thoái muộn hơn các quốc gia khác, và sự hồi phục của nền kinh tế Canada sẽ chậm hơn Mỹ khoảng 6 tháng. Thế nhưng, trên thực tế vừa qua, theo những số liệu khảo sát của một trường kinh tế uy

tín tại quốc gia này, hoạt động kinh doanh tháng 8/2009 đã tiếp tục tăng trưởng trong tháng thứ ba liên tiếp đóng góp cho viễn cảnh hồi phục chung của toàn khu vực.

Cùng với xu thế hồi phục của các nền kinh tế trên thế giới, Canada đã có những tín hiệu lạc quan nhất về viễn cảnh của nền kinh tế kể từ năm 2007 khi những bằng chứng về sự phục hồi của nền kinh tế ngày càng trở nên rõ ràng. Viện Nghiên cứu Nanos, cơ quan có trụ sở tại thủ đô Ottawa của Canada cũng cho rằng, nguyên nhân của sự phục hồi trên là do chi tiêu tiêu dùng ngắn hạn đã tăng lên khi niềm tin tiêu dùng thúc đẩy các đơn hàng bị hoãn trước đây và thói quen chi tiêu tiêu dùng dài hạn đã gần như trở về mức bình thường. Điều đó càng làm củng cố nhận định rằng, nền kinh tế sẽ không có những biến động tiêu cực trong tương lai gần.

Theo Cơ quan thống kê Canada, Kinh tế Canada đã có được tốc độ tăng trưởng dương 0,9% trong quý III/2009, cao hơn so với con số dự đoán 0,4% trước đó. Chi tiêu tiêu dùng là một yếu tố quan trọng cho tốc độ tăng trưởng này, đây là lần tăng trưởng đầu tiên sau ba quý sụt giảm liên tiếp trước đó. Nhờ sự gia tăng trong các lĩnh vực nhà đất và sản xuất, trong tháng 11/2009, chỉ số tổng hợp các chỉ báo kinh tế chính của Canada đã tăng gần gấp đôi so với những số liệu tính toán của giới chuyên gia phân tích. Cụ thể, theo cơ quan Thống kê Canada, chỉ số tổng hợp các chỉ báo kinh tế chính đã tăng 1,3%, cao hơn rất nhiều so với mức tăng dự đoán 0,7% của 11 nhà kinh tế học, khi họ tham gia một cuộc khảo sát của hãng tin Bloomberg.

Với đà hồi phục từ quý III như trên đã đề cập, trong quý IV năm

2009, kinh tế Canada đã đạt được tốc độ tăng trưởng 5%¹, cao hơn con số dự đoán 3,4%² của Ngân hàng Hoàng gia Canada. Đây được đánh giá là quý tăng trưởng nhanh nhất kể từ năm 2000³. Theo cơ quan Thống kê Canada, chi tiêu tiêu dùng, đầu tư và thương mại là các yếu tố cơ bản đóng góp cho tốc độ tăng trưởng này. Cụ thể, chi tiêu tiêu dùng tăng 0,9%; đầu tư vào lĩnh vực nhà ở tăng 6,5%; xuất khẩu từ tháng 10 đến tháng 12/2009 tăng 3,7%, trong khi đó nhập khẩu tăng 2,2%; đầu tư vốn cố định tăng 1,6%.

Quỹ tiền tệ quốc tế IMF nhận định, trong thời gian gần đây, sự gia tăng trở lại của giá hàng hoá cơ bản, việc Canada giảm bớt sự lệ thuộc vào các sản phẩm công nghiệp, cùng với sự phục hồi của nền kinh tế toàn cầu đã giúp thúc đẩy xuất khẩu của Canada. Thương mại quốc tế có vai trò rất quan trọng trong nền kinh tế Canada, xuất khẩu chiếm khoảng hơn 45% GDP, trong đó Mỹ là đối tác thương mại lớn nhất, chiếm khoảng 79% tỷ trọng xuất khẩu và 54% tỷ trọng nhập khẩu trong năm 2008. Canada là nước xuất khẩu dầu mỏ, khí đốt tự nhiên, kim loại và các loại hàng hoá khác. Trong quý III, xuất khẩu của nước này đã tăng 3,6%, nhập khẩu tăng 8%. Sang quý IV, xuất khẩu tăng 3,7% trong khi nhập khẩu tăng 2,2%.

Như vậy, các biện pháp kích thích tiền tệ và tài chính đã giúp hồi phục nhu cầu và vì thế GDP của nước này dự đoán sẽ tăng trưởng 2,6% vào năm 2010. Các ngân hàng của Canada vẫn hoạt động có lãi, và các hoạt động về tài chính không ngừng tăng trong hoàn cảnh kinh tế hiện tại. Giá cả bất động sản và các hoạt động kinh doanh vẫn tăng về sức tiêu thụ.

Vấn đề thâm hụt ngân sách và thâm hụt thương mại

Ảnh hưởng từ cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới lần này cũng đã khiến thâm hụt ngân sách và thương mại của Canada ở mức cao. Thâm hụt ngân sách trong tháng 8 năm 2009 đã lên tới 5,82 tỷ đôla Canada (CAD), tương đương với 5,39 tỷ USD. Nguyên nhân là do doanh thu từ thuế của nước này giảm, thêm vào đó là việc tiến hành các biện pháp chi tiêu tiêu dùng nhằm thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và tăng chi tiêu cho các khoản trợ cấp thất nghiệp. Cùng kỳ tháng 7 năm 2008, Chính phủ Canada đã ghi nhận mức thặng dư ngân sách là 2,18 tỷ CAD, tương đương 2,01 tỷ USD. Trong khi đó, Canada đạt

được mức thặng dư ngân sách chính phủ năm 2007 tương đương 1% GDP của nước này.

Chính phủ Canada dự đoán, nền kinh tế sẽ ghi nhận mức thâm hụt kỷ lục là 55,9 tỷ CAD trong năm tài khoá 2009, do doanh thu từ thuế suy yếu, cộng thêm việc lượng người xin hưởng trợ cấp thất nghiệp, cũng như chi phí hỗ trợ ngành công nghiệp ô tô gia tăng.

Về thâm hụt thương mại, năm 2009 là năm Canada có mức thâm hụt thương mại đầu tiên trong 34 năm (từ năm 1975), với con số thâm hụt là 5,1 tỷ CAD, trong khi đó lần lượt trong năm 2008 nước này có mức thặng dư thương mại là 46,9 tỷ CAD và năm 2007 là 47,9 tỷ CAD (bảng 1).

Bảng 1: Cán cân thương mại Canada năm 2007, 2008, 2009 (theo tháng)

Đơn vị: tỷ CAD

Năm	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	Tổng
2009	-0,9	0,7	1,1	-0,5	-1,4	0,0	-1,3	-2,0	-0,9	0,5	-0,2	-0,2	-5,1
2008	2,7	4,6	5,7	4,9	5,7	5,6	4,9	5,2	4,0	3,2	1,0	-0,7	46,9
2007	5,2	4,6	4,5	5,6	5,4	4,0	2,7	3,5	2,6	3,5	4,2	2,2	47,9

Nguồn: SCTA - Statistics Canada

Tỷ lệ thất nghiệp

Giống như Mỹ, cuộc khủng hoảng kinh tế lần này cũng đã đẩy tỷ lệ thất nghiệp của Canada lên rất cao và làm kìm hãm tốc độ phát triển kinh tế (Bảng 2). Trong tháng 10 năm 2009, các công ty tại Canada, đối tác thương mại lớn nhất của Mỹ đã bất ngờ sa thải nhân công, đẩy tỷ lệ thất nghiệp của quốc gia này lên tới 8,6%⁴ - gia tăng hơn mức dự đoán. Tình hình trên đã góp thêm những tín hiệu cho thấy, nền kinh tế Canada vẫn chưa hồi phục hoàn toàn. Thị trường lao động ảm đạm tại Canada cũng củng cố

thêm khả năng ngân hàng trung ương nước này sẽ tiếp tục giữ lãi suất cơ bản ở mức thấp kỷ lục cho tới giữa năm 2010 nhằm vực dậy đà tăng trưởng của nền kinh tế trong điều kiện lạm phát nằm trong tầm kiểm soát. Mới đây, Bộ trưởng Tài chính Canada đã đưa ra nhận định rằng, những số liệu yếu kém về tình trạng việc làm tại quốc gia này vẫn sẽ còn tiếp diễn trong tương lai. Đồng thời, ông cũng dự đoán tăng trưởng kinh tế sẽ là động lực khiến thị trường lao động phục hồi một khi các công ty gia tăng đầu tư sản xuất trở lại.

Bảng 2: Tỷ lệ thất nghiệp Canada năm 2007, 2008, 2009 (theo tháng)

Đơn vị: % lực lượng lao động

Năm	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12
2007	6,2	6,2	6,1	6,1	6,0	6,0	6,1	6,0	5,9	5,9	6,0	6,0
2008	5,9	5,9	6,0	6,1	6,1	6,0	6,1	6,1	6,2	6,2	6,5	6,8
2009	7,3	8,0	8,1	8,1	8,5	8,6	8,6	8,7	8,3	8,4	8,4	8,4

Nguồn: STCA, Statistics Canada

Triển vọng kinh tế Canada

Chính phủ Canada đã thông qua nhiều biện pháp để đối phó với cuộc khủng hoảng kinh tế, cắt giảm thuế là một trong số các giải pháp đó. Tình hình kinh tế của Canada như trên đã đề cập cho thấy một bức tranh sáng sủa hơn về nền kinh tế nước này kể từ quý III năm 2009. Tuy nhiên, Bộ trưởng Tài chính Canada Jim Flaherty nhận định, hiện vẫn còn nhiều việc phải làm để đảm bảo rằng Canada sẽ nhanh chóng hồi phục hoàn toàn sau suy thoái, đồng thời tránh việc lâm vào tình trạng này lần nữa. Mặc dù vậy, ông cũng cho rằng, những gì Canada đã làm để đối phó với suy thoái thực sự là một hình mẫu cho các quốc gia khác trên thế giới noi theo.

Các tổ chức quốc tế như IMF cũng đã đưa ra dự đoán lạc quan về kinh tế Canada trong năm 2010: Ngày 1 tháng 10 năm 2009, Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF) đã công bố bản báo cáo Triển vọng Kinh tế Thế giới, trong đó, IMF đưa ra dự đoán kinh tế Canada sẽ tăng trưởng mạnh khoảng 2,1% trong năm 2010, cao hơn mức dự báo trước đây của cơ quan này. Còn theo dự đoán của Ngân hàng Hoàng gia Canada (RBC) kinh tế năm 2010 và 2011 có thể tốt hơn nhiều so với năm 2009, với mức tăng trưởng GDP thực tương ứng lên tới 2,6% và 3,9%. Hỗ trợ từ các biện pháp kích thích tài chính của chính phủ đã giúp giảm bớt phần nào tình trạng giảm chi tiêu tiêu dùng và nhu cầu xuất khẩu trong năm 2009.

Như vậy, cùng với sự phục hồi của nền kinh tế thế giới, kinh tế Canada cho đến

cuối năm 2009 đã có những bước phát triển tích cực, và giai đoạn tồi tệ nhất của cuộc suy thoái đã qua. Sang năm 2010, đầu tư của chính phủ sẽ tiếp tục thúc đẩy tăng trưởng GDP thực, việc này sẽ giúp kích thích hoạt động chi tiêu của cả người tiêu dùng và doanh nghiệp. Mức lãi suất thấp, thị trường lao động được cải thiện, tăng xuất khẩu sẽ là động lực thúc đẩy nền kinh tế Canada phát triển khả quan hơn trong năm 2010. Giá cả hàng hoá tăng khi nền kinh tế hồi phục cũng sẽ giúp các hoạt động trao đổi thương mại sôi động hơn. Trong năm 2011, trao đổi thương mại càng được cải thiện do cả nhu cầu nội địa và xuất khẩu sẽ tăng, điều này sẽ giúp nền kinh tế Canada phát triển khả quan hơn.

Tuy nhiên, nhiều chuyên gia nhận định mặc dù triển vọng kinh tế Canada có dấu hiệu cải thiện, song nền kinh tế vẫn đối mặt với nhiều rủi ro và chính phủ cần tiếp tục duy trì các biện pháp kích thích tăng trưởng. Việc chấm dứt các gói kích thích kinh tế quá sớm có thể làm chậm quá trình phục hồi, làm suy giảm lòng tin của giới kinh doanh, đồng thời khiến thị trường việc làm càng thêm căng thẳng ■

Tài liệu tham khảo:

1. Craig Wright, Paul Ferley, Dawn Desjardins, *Economic and Financial Outlook*, Royal Bank of Canada, September 2009.
2. MFC Global Investment Management: *North American Economic Outlook*, Canada, Summer 2009.
3. Các trang web: www.Bloomberg.com; vneconomy.vn; www.bea.gov; Bộ Lao động: dol.gov; Cục thống kê: www.census.gov.

Chú thích:

- 1) <http://www.tradingeconomics.com/Economics/GDP-Growth>
- 2) Royal Bank of Canada: *Financial Markets Monthly*, December 4, 2009.
- 3) Canada fourth-quarter growth is fastest since 2000, Jan 3, 2010 By: TradingEconomics.com, Bloomberg
- 4) <http://www.tradingeconomics.com/Economics/Unemployment-rate.aspx?Symbol=CAD>